

בית ג' ל י ר כ י ה ל ע י ו ר י ב כ ס ר ש ת ח ש ב ר ע
ערוכים בידי נחמה ליבוביץ שנת השפונה-עשרה
יו"ל ע"ו מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער
הסתדרות נשי מורחי באמריקה

13

המחלקה למנוני ומלחמות מונגיים בזולת

בראשית (תשי"ט)

למסוקים א" - ג' עיין גליון בראשית תשי"ד

א. שאלה כללית

בנביאים ובכתובים מצינו חטאת חזק, בכללו ובמשי מליצותיו.
חטוא למרקנו ירמיהו מדג 7 מסוקים כ"ג-כ"ו,

ראיתי את הארץ נחמה - תהו ובהו ואל חשמים - ואין אורם
ראיתי החרים נחמה - רועים וכל חגבעות - החקלקלו
ראיתי נחמה - אין אדם וכל עוף חשמים - נידון
ראיתי נחמה המרמל - מסדור וכל עמיו נחמו
התוכל להסביר כמה דומה סדר הענינים המובא במסוקים אלה לסדר מרקנו
וממה הוא שונה ממנו - נחמי כמה הדמיון והשרוי?

ב. שאלה כללית

מקרא אבות ה' משנה א"ז בעשרה מאמרות ז' ברא העולם.

קאסטרן הרואה בפרקנו חרמוןיה מספרית הקושרת את כל חלקי הפרשה כבחוס חשני
ומקשרת חובתה מברעת לאחדותה, והרואה ביהוד שמסור 7 (או מסלות) שלו
תורר ונשנה בפרקנו, במספר המסוקות, במספר מלות יסוד וכדומה, מתחלק
אף את "עשרה המאמרות" לשני סוגים

ל 7 מאמרות השייכים לסוג אחד
ל 3 מאמרות השייכים לסוג שני.

1. כמה למצוא אלו הם ה 7 ואלו הם ה 3 ומה מאחד כל קבוצה לסוג?
2. התוכל למצוא עוד מלות יסוד בפרקנו החזרות 7 פעמים?

ג. שאלות ודיוקים ברש"י

- ד' וירא אלוהים את האור כי טוב
ויאמר ה' בזה צדיקים אנו
לדברי אברהם אברהם אברהם
כדאי להשתמש בן רשעים והכדילו
לצדיקים לעתיד לבוא ולפי סטוטו
כך מלשחור דאמו כל טוב ואין
באה לו ולחשן שיחיו משמשים
מערכובים וקבע לזה החוסר ביום
ולזה החוסר בעולם.
- א) מה הם הקשיים בפרקנו שהצריכו
את רש"י להביא דברי אברהם?
ב) מהוהבול בפירוש מלת "ויבדל"
בין חשט לבין חורש?
ג) כיצד מפרש רש"י מלת "ויקרא",
"קרא" בפרקנו - והיכן מצינו
"קרא" בהוראה זו?

ד. וירא אלוהים את האור כי טוב

רמב"ן: כתב רבנו שלמה אף בזה אנו צדיקים לדברי אברהם. (עד סוף דבריו). ור'
אברהם (הראש"ע) אמר "וירא" (קהלת) "וראיתי אני" וחיא במחשבת הלב,
וסעם "ויבדל" בקריאה חטומה זאין דברי שניהם (רש"י וראב"ע) סבובים,
שאם כן (= אם בפרש כדבריהם) יראה כעין חמלכה (= מלשון גמלך בדעתו)
ועצה חדשה שיאמו אחרי שאמר אלוהים "יהי אור" והיה אור, וראו אותו כי
טוב הוא ולכן הכדיל לבנו ובין החשך, כענין באדם שלא ידע טיבו של
דבר עד היותו...

וסקפה הרא"ם (ר' אליהו מורחי) בהנינו על רש"י על דברי רמב"ן אלה:
ואיני מבין דבריו כלל, כי כמותו (ו"ה") "וירא ה'" כי רבה רעת
האדם בארץ... ולנחם ה' כי עשה את האדם בארץ... כאלו היה שם
המלכה ועצה חדשה אחר היותו...

התוכל לחסוף את הלונה הרא"ם מעל הרמב"ן ולהסביר - למה אין הרמב"ן
מקשה על המסוק ההוא (ו"ה") שהדבר נראה כאלו נמלך ה' בדעתו?

ה. וירא אלוהים את האור כי טוב.

מקשים מסופקים:
למה לא באמר במסוקים אלה כי גם החושך נברא, ולמה מצינו בספר ישעיה (מ"ה ז')
"יוצר אור ובורא חושך" שלא במסוקים?
במה ליטב קושייתם.

(בראשית תשי"ט)

אאן. וירא אלוהים את האור כי טוב

פסוק י"ב: (שמות ב' כ') "ותרא אותו כי טוב הוא" - בשעה שנולד משה נתמלא הבית כולו אור; כתיב הכא: "ותרא אותו כי טוב הוא" וכתיב התם: "וירא אלוהים את האור כי טוב"

חסבר מה טובנו של מדרש זה - והלא לכאורה אינו אלא דמיון היצוני - מלולי בלבד!

ה ס ט ר ה

ישעיה מ"ב ה' - מ"ג י'

א. מה המקשר פרק זה לפרשתנו? - נסה למצוא יותר מקשר בין פסוק ה' לפרשתו

ב. ה: נותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה.

רס"י ד"ה נותן נשמה: נשמת חיים; ד"ה לעם עליה: לכלם בשוח; ורוח: קודש; ד"ה להולכים בה: למתהלכים לפניו.

רד"ק טברא האדם ונפח בו נשמה כמו טאמר: "ויופח" נשמת חיים; ויצא שאר בעלי חיים כמו טאמר "נפח חיה למינה" וזהו "ורוח להולכים בה" ... והקדים אדם, אע"פ שהוא היה אחרון, לפי שהוא עיקר היצירה.

סד"ל: לעם עליה: "עם" לשון קהלה וקבוץ אף שלא מבני אדם, כמו (משלי ל') "הנמלים עם לא עז" וחכונה לקבוץ בהמות וחיות שעליה; ד"ה להולכים בה הם בני אדם.

סדרם לשתי קבוצות והכרע ביניהם בראיות מוכיחות!

ג. מ"ג ב' כי תעבור במים - אתך אני ובנהבות - לא ישטפוך
כי תלך במו אש - לא תכוה ולהבה לא תבער בך.

בסתי דרכים מפרש אברבנאל את פסוקנו:

1) (דומה לרש"י): בא לנחמם באומרו, כי אם היות שהלכו בגלות מפני רב חסאייהם לא יראו פן תקרם שמה הכליה, כי הנה האל' ית' אשר בראם מבטיח אותם "אל תירא". והנה הביא להם ראייה משתי התשועות אשר עשה עמם להפליא כדי שיאמינו כי כן יעשה להם בקבוץ הגליות, וזהו: אל תירא כי גאלתיך (מגלות מצרים) שטם נגלה כבודו עליהם וקרא והודיע לכל העולם. סלקתם לו לעם וזהו: "קראתי בשמך לי אתה". עוד זכר להם קריעת ים סוף והעברת הירדן ביבשה ועליהם אמר: "כי תעבר במים אתך אני" שהוא ים סוף "ובנהרות לא ישטפוך" שהוא הירדן. וככה יעשה להם בקבוץ הגליות. וסוף המאמר: "כי תלך במו אש" וכלן שהגלות הזה נמשל לאש...

2) ומלבד מה שפרשנו בפרשה הזאת עוד רמז בדבריו אלה לכל הדברים אשר ראינו בעינינו שקחו לגלות ירוסלים אשר בספרד בהיותם יושבים במלכות ספרד וגם במקומות אחרים שנשתמרו בהם כפלים כיוצאי מצרים מתקף הצרות וחשמדות ולבם נכון עם כל זה בה' אל ונבא הנביא שלא יטארו בגויותם כי אם ישוּבו אל ה' על כל פנים. ועל זה אמר "אל תירא..." אחרי שקראתי בשמך יעקב וישראל להיות לי לעם, לא תוכל להתחלף ולהמיר עצמך בגו' אחר, כי לי אתה וסלי אתה וסלי תהיה.

ולכן אמר עוד: "כי תעבר במים..." רמז למים הזדוניים שהסב בני אדם הנסבלים כשיקבלו דתם יאמר: אע"פ שתעבר באותם המים, לא תצא מתחת ידי, כי כל נהרות העולם לא ישטפוך מתחת השגחתי. עוד ראינו שהתעוללו הגוים כנגד האנוסים באמרם שלא היו שומרים דתם כראוי והיו דנים אותם לטרפה למאות ולא לפנים, אבות ובנים, אנשים ונשים. והבטיחם הנביא שהחסידיים מהם ימלטו מידם - וכן היה: טברחו לארץ יסמעאל ולארץ התוגר וטבו בתשובה. וזהו אמרו: "כי תלך במו אש לא תכוה..."

1) מה החבדל בין סני הפרוטים בתפיסה הכללית ובפרוט הפקטים?

2) התוכל לפרט את פסוקנו זה בדרך סליטית לפטוטו של מקרא

החסתמך על מקומות אחרים במקרא?

חטאלות המסומנות X קטות והמסומנות XX קטות ביותר. ענה לפי יכלתך והבנתך

חטובות יש לטלוח לנחמה ליבוביץ, הסדרות הציונית העולמית המחלקה לסנדך ותרבות חורניים בגולה, ירוסלים ת.ד. 92